

Práce s azbestem – upozornění

V souvislosti s odstraňováním staveb či jiných zařízení obsahující azbest upozorňujeme na nutnost striktního dodržování povinností stanovených pro práce s azbestem **zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví** a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. 258/2000 Sb.“) a **vyhl. č. 432/2003 Sb.**, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhl. č. 432/2003 Sb.“).

1. Hlášení prací s azbestem

Zákon č. 258/2000 Sb. upravuje používání biologických činitelů a azbestu v § 41. odst. 1 uváděného § 41 mj. stanovuje, že zaměstnavatel je povinen práce, při nichž jsou nebo mohou být zaměstnanci exponováni azbestu, ohlásit **nejméně 30 dnů před zahájením prací** příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví, tj. příslušné krajské hygienické stanici a v § 41. odst. 7 pro osoby uvedené v § 12 písm. d) zákona č. 309/2006 Sb., tj. fyzickou nebo právnickou osobu, která je zadavatelem stavby nebo jejím zhotovitelem, popřípadě se na zhotovení stavby podílí, a to **nejméně 3 dny před jejím zahájením. Náležitosti tohoto ohlášení stanovuje § 5 vyhl. č. 432/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů:**

§ 5

Náležitosti hlášení prací s azbestem a jiných prací, které mohou být zdrojem expozice azbestu

(1) Hlášení o provádění prací s azbestem a jiných prací, které mohou být zdrojem expozice azbestu, včetně prací při odstraňování staveb nebo jejich částí, konstrukcí, zařízení, instalací nebo výrobků, jejichž součástí je azbest, musí obsahovat:

- a) u právnické osoby obchodní firmu nebo název, identifikační číslo, u podnikající fyzické osoby její jméno, případně jména a příjmení, popřípadě obchodní firmu a místo podnikání, a u fyzické osoby její jméno, případně jména a příjmení, datum narození, adresu místa bydliště,
- b) počet exponovaných osob, jejich jmenný seznam, včetně doložení osvědčení o absolvování školení o uplatňování správné prevence ohrožení zdraví při nakládání s azbestem u všech exponovaných osob a u každého zaměstnance datum vydání posledního lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k práci,
- c) místo výkonu prací, jejich povahu, termín započetí prací a pravděpodobnou dobu jejich trvání, druh a množství azbestu, vymezení kontrolovaného pásma a způsob zajištění místa výkonu prací proti vstupu nepovolovaných osob,
- d) technologické postupy, které budou používány v zájmu omezení expozice osob prachu azbestu,
- e) technická a organizační opatření k zajištění ochrany zdraví osob vykonávajících práci s azbestem a materiály obsahujícími azbest a jiných osob přítomných na pracovišti a v blízkosti pracoviště, kde dochází nebo může docházet k expozici azbestu,
- f) vybavení osob pracujících v kontrolovaném pásmu ochranným pracovním oděvem a osobními ochrannými pracovními prostředky k zamezení expozice azbestu dýchacím ústrojím, místo a způsob jejich ukládání, zajištění jejich čištění, praní a kontroly jejich funkčnosti po použití, popřípadě způsob jejich likvidace,
- g) rozsah a způsob uplatňování režimových opatření, zejména zákazu jídla, pití a kouření v prostorech, kde je nebezpečí expozice azbestu,

- h) způsob manipulace s odpady obsahujícími azbest, popis určených prostředků a způsob technologie jejich sbírání a odstraňování z pracoviště,
- i) identifikační údaje poskytovatele pracovnělékařských služeb v rozsahu uvedeném v rozhodnutí o oprávnění k poskytování zdravotních služeb,
- j) jméno a příjmení a kvalifikace osoby odpovědné za plnění úkolů zaměstnavatele v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci,
- k) způsob zajištění dokumentace o evidenci expozice jednotlivých osob azbestu,
- l) způsob zajištění kontroly koncentrace azbestu v pracovním ovzduší.

(2) Podává-li hlášení osoba uvedená

- a) v § 12 písm. a) až c) a e) zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v hlášení neuvádí
 1. údaje podle odstavce 1 písm. b) týkající se data vydání posledního lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k práci a
 2. údaje podle odstavce 1 písm. i) až k),
- b) v § 12 písm. d) zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (z.č. 309/2006 Sb.), v hlášení neuvádí údaje podle písmene a) a dále nedokládá osvědčení o absolvování školení o uplatňování správné prevence ohrožení zdraví při nakládání s azbestem podle odstavce 1 písm. b).

2. Pracovní podmínky z hlediska ochrany zdraví při práci s azbestem

Pracovní podmínky z hlediska ochrany zdraví při práci s azbestem stanovuje v návaznosti na zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení §§ 19–21 nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci:

§ 19

Zjišťování a hodnocení expozice azbestu

1) Azbestem se rozumí vláknité silikáty, kterými jsou:

- a) aktinolit CAS 77536-66-4,
- b) amosit (grunerit) CAS 12172-73-5,
- c) antofylit CAS 77536-67-5,
- d) chrysotil CAS 12001-29-5,
- e) krokydolit CAS 12001-28-4
- f) tremolit CAS 77536-68-6.

2) Sledovaným ukazatelem expozice zaměstnance azbestu je početní koncentrace respirabilních azbestových vláken v pracovním ovzduší o rozměrech pro respirabilní vlákna; za respirabilní vlákno se pro účely tohoto nařízení považuje vlákno v pracovním ovzduší, které splňuje tato rozměrová kritéria, a to délka větší než 5 µm, šířka menší než 3 µm a poměr délky k šířce větší než 3.

§ 20

Hodnocení zdravotního rizika

(1) Hodnocení zdravotního rizika při práci s azbestem zahrnuje

- a) ověření jeho přítomnosti na pracovišti a formu, v níž se nachází,
- b) předpokládaný rozsah práce s azbestem,
- c) dobu trvání práce s azbestem.

(2) K ověření přítomnosti azbestu na pracovišti lze využít informace od vlastníka stavby nebo z jiných ověřitelných zdrojů, a pokud tyto informace nejsou dostupné, je nutné materiály, o nichž se má za to, že obsahují azbest, analyzovat.

§ 21

Minimální opatření k ochraně zdraví, bližší hygienické požadavky na pracoviště, bližší požadavky na pracovní postupy, obsah školení

(1) Jestliže z hodnocení podle § 20 vyplývá, že koncentrace azbestu v pracovním ovzduší je nebo může být překročena, měření se provádí pravidelně a dále vždy, když dojde k provedení technické nebo technologické změny vykonávané práce.

(2) Při odstraňování stavby nebo její části, v níž byl použit azbest nebo materiál obsahující azbest, musí být dodržena tato minimální opatření k ochraně zdraví zaměstnance

- a) technologické postupy používané při zacházení s azbestem nebo materiálem obsahujícím azbest musí být upraveny tak, aby se předcházelo uvolňování azbestového prachu do pracovního ovzduší,
- b) azbest a materiály obsahující azbest musí být odstraněny před odstraňováním stavby nebo její části, pokud z hodnocení rizika nevyplývá, že expozice zaměstnanců azbestu by byla při tomto odstraňování vyšší,
- c) odpad obsahující azbest musí být sbírán a odstraňován z pracoviště co nejrychleji a ukládán do neprodyšně utěsněného obalu opatřeného štítkem obsahujícím upozornění, že obsahuje azbest,
- d) prostor, v němž se provádí odstraňování azbestu nebo materiálu obsahujícího azbest, musí být vymezen kontrolovaným pásmem,
- e) zaměstnanec v kontrolovaném pásmu musí být vybaven pracovním oděvem a osobními ochrannými pracovními prostředky k zamezení expozice azbestu dýchacím ústrojím. Pracovní oděv musí být ukládán u zaměstnavatele na místě k tomu určeném a řádně označeném. Po každém použití musí být provedena kontrola, zda není pracovní oděv poškozen, a provedeno jeho vyčištění. Je-li pracovní oděv poškozen, musí být před dalším použitím opraven. Bez kontroly a následně provedené opravy nebo výměny poškozené části nelze pracovní oděv znovu použít. Pokud praní nebo čištění pracovního oděvu neprovádí za těchto podmínek zaměstnavatel sám, přepravuje se k praní nebo čištění v uzavřeném kontejneru,
- f) pro zaměstnance musí být zajištěno sanitární a pomocné zařízení potřebné s ohledem na povahu práce.

(3) Před odstraňováním azbestu nebo materiálu obsahujícího azbest ze stavby nebo její části, musí být vypracován plán prací s údaji o

- a) místu vykonávané práce,
- b) povaze a pravděpodobném trvání práce,
- c) pracovních postupech používaných při práci s azbestem nebo materiálem obsahujícím azbest,
- d) zařízení používaném pro ochranu zdraví zaměstnance vykonávajícího práci s azbestem nebo materiálem obsahujícím azbest a pro ochranu jiných osob přítomných na pracovišti,
- e) opatřeních k ochraně zdraví při práci.

(4) Po ukončení prací spojených s odstraňováním azbestu nebo materiálu obsahujícího azbest ze stavby nebo její části musí být provedeno kontrolní měření úrovně azbestu v pracovním ovzduší; v práci pak lze pokračovat, je-li zjištěná hodnota azbestu v pracovním ovzduší nižší než přípustný expoziční limit 0,001 respirabilních azbestových vláken/cm³.

(5) Opatření podle odstavců 2 až 4 musí být přijata i pro jiné práce, které mohou být zdrojem expozice azbestu.

(6) Pro zaměstnance, který je nebo může být exponován azbestu nebo prachu z materiálu obsahujícího azbest, musí být zajištěno v pravidelných intervalech nejméně jedenkrát za dva roky školení, které umožní získávání znalostí a dovedností k uplatňování správné prevence ohrožení zdraví, a to zejména o

- a) vlastnostech azbestu a jeho účincích na zdraví včetně součinného účinku kouření,
- b) typech materiálů nebo předmětů, které mohou obsahovat azbest,
- c) činnostech, u nichž je pravděpodobnost expozice azbestu,
- d) významu kontrolních mechanismů vedoucích k minimalizaci expozice azbestu,
- e) bezpečných pracovních postupech, ochranných opatřeních a kontrole jejich dodržování, včetně používání technologických zařízení a strojů k omezení uvolňování a šíření azbestových vláken během jednotlivých pracovních postupů,
- f) výběru vhodného osobního ochranného pracovního prostředku k ochraně dýchacích cest včetně podmínek jeho používání,
- g) správných pracovních postupech při mimořádné události spojené s únikem azbestu nebo prachu z materiálu obsahujícího azbest, při údržbě nebo opravě,
- h) pracovních postupech při dekontaminaci prostor zasažených prachem obsahujícím azbest,
- i) správném postupu při ukládání a likvidaci prachu obsahujícího azbest,
- j) pracovnílékařských službách poskytovaných v rozsahu daném poskytovatelem pracovnílékařských služeb u exponovaného zaměstnance.

(7) Každému zaměstnanci, který absolvoval školení, musí být vystaveno osvědčení o absolvování tohoto školení, v němž jsou uvedeny následující informace:

- a) jméno, popřípadě jména, a příjmení zaměstnance,
- b) datum konání školení,
- c) délka trvání školení,
- d) obsah školení,
- e) jazyk školení,
- f) datum vydání osvědčení,
- g) jméno, popřípadě jména, a příjmení, kvalifikace a kontaktní údaje školitele nebo instituce poskytující školení, případně obou; školitelem pro účely tohoto nařízení je odborně způsobilá fyzická osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik podle zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

3. Práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu

Povinnost ohlásit práce s expozicí azbestu zaměstnavatel není, jde-li o práci s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu. Práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu a postup při určení ojedinělé a krátkodobé expozice azbestu upravuje **vyhláška Ministerstva zdravotnictví**

ČR č. 394/2006 Sb. Citovaná vyhláška je prováděcím právním předpisem k ust. § 41 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb.

Pro informaci uvádíme text vyhl. č. 394/2006 Sb.:

394/2006Sb.

VYHLÁŠKA

ze dne 24. července 2006,

kteřou se stanoví práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu a postup při určení ojedinělé a krátkodobé expozice těchto prací

Ministerstvo zdravotnictví stanoví podle § 108 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 392/2005 Sb., (dále jen "zákon") k provedení § 41 odst. 1 zákona:

§1

Úvodní ustanovení

Tato vyhláška zapracovává právo Evropských společenství¹⁾ a stanoví práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu a postup při určení ojedinělé a krátkodobé expozice těchto prací.

§2

Práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu

(1) Za práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu se za podmínek § 3 považují práce

- a) související s údržbou na sebe nenavazující a krátkodobé, při nichž se pracuje pouze s nedrolivými materiály,
- b) spojené s odstraňováním nerozrušených a nedrolivých materiálů, v nichž je azbest pevně zakotven v pojivu, nebo
- c) při zapouzdřování materiálů obsahujících azbest nebo jejich potahování ochrannými prostředky proti uvolňování azbestu.

(2) Za práci s ojedinělou a krátkodobou expozicí se považuje i měření koncentrací azbestu v ovzduší a odběr vzorků materiálů ke stanovení přítomnosti a koncentrace azbestu.

§3

Postup při určení ojedinělé a krátkodobé expozice azbestu

Práce uvedené v § 2 odst. 1 se považují za práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí azbestu za předpokladu, že z hodnocení rizik a z určení expozice zaměstnanců azbestu v podmínkách práce vyplývá, že **přípustný expoziční limit²⁾ nebude překročen**. Přitom lze použít výsledky měření koncentrace azbestu v pracovním ovzduší, která byla provedena již dříve na jiných pracovištích, při obdobném druhu a podmínkách práce a obdobných materiálech obsahujících azbest.

§4

Účinnost

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem jejího vyhlášení.

Ministr:
MUDr. Rath v.r.

1) Článek 1 bod 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/18/ES ze dne 27. března 2003, kterou se mění směrnice Rady 83/477/EHS o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci.

2) § 14 odst. 2 nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci; s účinností od 1.1.2008 bylo citované nařízení nahrazeno nařízením vlády č. 361/2007 Sb.; přípustný expoziční limit stanovuje jeho příl. č. 3, tabulka č. 5.